

Schola Europaea

Office of the Secretary-General

Pedagogical Development Unit

Ref.: 2017-09-D-18-et-2

Orig.: ET

Eesti keele (emakeelena) ainekava vanemale kooliastmele Estonian Language 1 Syllabus – Secondary cycle

**APPROVED BY THE JOINT TEACHING COMMITTEE AT ITS MEETING OF 12
AND 13 OCTOBER 2017 IN BRUSSELS**

Immediate entry into force on 14 October 2017 for S1-S5

on 1 September 2018 for S6

on 1 September 2019 for S7

1st Baccalaureate session in June 2020

Attainment descriptors¹: on 1 September 2018 for S1-S5

on 1 September 2019 for S6

on 1 September 2020 for S7

1st Baccalaureate session in June 2021

¹ Doc. Ref. 2017-01-D-79-et-3 “Attainment Descriptors - Estonian Language I Syllabus (Secondary Cycle)” was approved by the Joint Teaching Committee on 9 and 10 February 2017 in Brussels

SISUKORD

Eesti keele (emakeelena) ainekava vanemale kooliastmele	1
Estonian Language 1 Syllabus – Secondary cycle	1
SISSEJUHATUS	3
Introduction	4
Introduction	5
Einleitung	6
1. EUROOPA KOOLIDE ÜLDEESMÄRGID / GENERAL OBJECTIVES OF THE EUROPEAN SCHOOLS.....	8
2. EESTI KEELE ÕPETAMISE ÜLDALUSED	9
2.1. Üldeesmärgid.....	9
2.2. Eesti keele õpetuse tähtsus	10
2.3. Üldpädevused	10
2.4. Õppimise käsitlus.....	12
2.5. Läbivad teemad	14
3. ÕPPESISU JA TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED VANEMAS KOOLIASTMES.....	17
3.1. S1 klassi lõpetaja	17
3.2. S4 klassi lõpetaja	17
3.3. S7 klassi lõpetaja	18
4. HINDAMINE	19
4.1. Hindamise alus ja eesmärgid	19
4.2. Hindamise kord	19
5. LISAD	20
LISA 1. Eesti keele ja kirjanduse õppesisu.....	20
LISA 2. Eesti keele ja kirjanduse hindamisjuhend vanemale kooliastmele /Attainment Descriptors – Estonian Language (L1) at S1–S7	20
LISA 3. Kirjaliku eksami hindamisjuhend.....	33
A-OSA HINDAMISJUHEND	33
ESSEE HINDAMISJUHEND	33
LISA 4. Suulise eksami hindamisjuhend	35
EESTI KEELE SUULISE EKSAMI HINDAMISKRITEERIUMID JA HINDAMISLEHT – LI	35

SISSEJUHATUS

Käesolev Euroopa Koolide eesti keele (emakeelena) ainekava vanema kooliastme õpilastele on eelmise eesti keele ainekava (2012-01-D-32-et-2) muudetud ja täiendatud versioon. Ainekavas on tehtud nii sisulisi kui ka struktuurilisi muudatusi:

- eraldi ainekava eelkoolile ja nooremale kooliastmele ning vanemale kooliastmele;
- lisatud on üldpädevustel põhinevad eesmärgid;
- lisadena on esitatud vanema kooliastme õpilaste hindamisjuhend, sealhulgas õpioskuste kirjeldused, samuti kirjaliku eksami ja essee hindamisjuhend ja suulise eksami juhend.

Ainekava koostamisel on arvestatud Euroopa Koolide poolt ainekavade koostamiseks kehtestatud kohustuslikku struktuuri (*2011-09-D-47-en-7: Structure for all syllabuses in the system of the European schools*).

Ainekava on kooskõlas Eesti riiklike õppekavadega. Vanema kooliastme eesti keele ainekava aluseks on „Põhikooli riiklik õppekava“ (Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määrus nr 1) ja „Gümnaasiumi riiklik õppekava“ (Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määrus nr 2).

Euroopa Koolid on haridusasutused, mis on loodud Euroopa Liidu institutsioonide töötajate laste koolitamiseks eelkoolis, nooremas ja vanemas kooliastmes. Euroopa Koolide aluspõhimõtteks on emakeelse õppe võimaldamine.

Euroopa Koolide eesti keele ainekava on mõeldud eesti keele kui emakeele (L1) õpetamiseks õpilastele, kes õpivad kas eestikeelses sektsioonis või SWALS õpilastena (*Students Without a Language Section*) inglis-, prantsus- või saksakeelses sektsioonis. Eesti keele õpe võib toimuda klassis, väikeses rühmas või individuaalselt. Käesolev ainekava on mõeldud kõikidele eri tüüpi Euroopa Koolidele, kus toimub eesti keele kui emakeele (L1) õpe.

Euroopa Koolides eesti keelt emakeelena (L1) õppivad õpilased on väga erineva kultuurilise ja keelelise taustaga. Mõned õpilased on alustanud kooliteed Eestis, teistel on kogu õppimiskogemus saadud väljaspool Eestit. Euroopa Koolides alustavad õpilased noorema kooliastme 1. klassis õppimist enamasti 5–6-aastaselt, kuid Eestis lähevad lapsed kooli 7-aastaselt. Eesti keele ainekava võimaldab arvestada õpilase individuaalsust ning tema vanuselist, keelelist ja kultuurilist tausta. Vajaduse korral võib õpilasele esitada antud ainekavas sätestatud õpitulemustest erinevaid, s.t madalamaid või kõrgemaid nõudeid. Käesolevas ainekavas ei käsitleta hariduslike erivajadustega õpilaste õppe korraldust.

Eesti keele ainekava läbimise võimalused on kooliti erinevad, sõltudes õppeaine nädalatundide arvust. Lõpliku valiku käsitletavate teemade ja autorite osas teeb õpetaja, arvestades õpilaste vajadusi ja kooli võimalusi.

Introduction

The following Estonian Language 1 (L1) syllabus for the nursery and primary cycle is the revised and amended version of the previous Estonian L1 syllabus (2012-01-D-32-et-2). The syllabus is based on the guidance set out in the Structure for all syllabuses in the system of the European Schools (2011-09-D-47-en-7) and it has several structural and content based changes such as:

- separate syllabuses for nursery and primary cycle and for secondary cycle;
- competence-based objectives;
- attainment descriptors at the end of secondary cycle (S7).

The basis of the current syllabus for secondary cycle is “The National Curriculum for Basic Schools” (Ref: Government Regulation No. 1 of 6 January, 2011) and “The National Curriculum for Basic Schools” (Ref: Government Regulation No. 2 of 6 January, 2011

The European Schools are the educational institutions set up for the children of the members of the EU institutions staff, aiming to provide multilingual and multicultural education for pupils enrolled in the nursery, primary and secondary levels. The fundamental principle of the European Schools is to ensure that children are taught in their mother tongue.

The Estonian L1 syllabus of the European Schools is intended for teaching the Estonian language as mother tongue for students of the Estonian language section or Estonian students as the SWALS students (student without a language section) in the English, German or French section. Teaching of the Estonian L1 can take place in a class, small group, or individually. This syllabus is intended for all types of the European Schools where the Estonian language as a mother tongue is taught.

Children who study the Estonian language L1 in the European Schools have different backgrounds. Some of them have started their schooling in Estonia, while others have their learning experience only from abroad. In the European Schools system the pupils start attending school at the age of 5–6, while in Estonia at the age of 7. This syllabus allows taking into account the student’s individuality, their age, cultural and linguistic background. If necessary, the student can be given higher or lower requirements of learning outcomes than those outlined in this syllabus. This syllabus does not describe the organisation of studies for the students with special needs.

The possibilities of completing this syllabus vary from school to school, depending on the number of lessons of the subject per week. The final decision on the themes and authors covered is made by the teacher, taking into account the students' needs and the means of the school.

Introduction

Le présent programme de langue estonienne (langue maternelle) des Écoles européennes pour les élèves des cycles maternel et primaire est une version modifiée et complétée du programme précédent (2012-01-D-32-et-2). Le programme a subi des modifications aussi bien par rapport à son contenu que par rapport à sa structure :

- un programme séparé pour les cycles maternel et primaire et pour le cycle secondaire ;
- des objectifs de compétences générales ont été ajoutés ;
- les descriptions des compétences d'apprentissage pour la dernière classe du cycle secondaire (S7).

Le programme prend en compte la structure obligatoire validée par les écoles européennes pour l'élaboration des programmes (2011-09-D-47-fr-7 : *Structure pour tous les programmes au sein du système des écoles européennes*).

Le programme respecte les programmes nationaux en vigueur en Estonie. Le programme du cycle secondaire est basé sur le décret « Põhikooli riiklik õppekava » ('Programme national de l'école de base', décret du gouvernement estonien n°1 du 06.01.2011) et « Gümnaasiumi riiklik õppekava » ('Programme national de l'école de lycée', décret du gouvernement estonien n° 2 du 06.01.2011).

Les écoles européennes sont des établissements d'enseignement qui ont été créés pour dispenser un enseignement des cycles maternel, primaire et secondaire aux enfants des personnels des institutions européennes. Le principe de base des écoles européennes est de garantir aux enfants un enseignement dans leur langue maternelle.

Le programme d'estonien des écoles européennes est prévu pour enseigner l'estonien comme langue maternelle (L1) aux enfants qui suivent leur scolarité dans une section de langue estonienne ou dans une section anglaise, française ou allemande en tant que SWALS (*Students Without a Language Section* ; élèves sans section linguistique). L'enseignement de la langue estonienne peut être dispensé en classe, dans un petit groupe ou individuellement. Le présent programme convient à tout type d'école européenne où on enseigne l'estonien comme langue maternelle (L1).

Les élèves apprenant l'estonien comme langue maternelle (L1) dans les écoles européennes viennent de milieux culturels et linguistiques très différents. Certains élèves ont commencé leur scolarité en Estonie, d'autres ont fait tout leur apprentissage en dehors de l'Estonie. Dans les écoles européennes, les élèves entrent en première classe du cycle primaire le plus souvent à l'âge de 5 ou 6 ans, tandis qu'en Estonie, la scolarité commence à l'âge de 7 ans. Le programme d'estonien permet de prendre en compte la personnalité de chaque élève ainsi que son âge et son milieu linguistique et culturel. Si besoin, il est possible d'adapter les exigences prévues par le programme, c'est-à-dire les revoir en baisse ou en hausse. L'organisation de l'enseignement pour les élèves à besoins éducatifs particuliers n'est pas abordée dans le cadre du présent programme.

Les possibilités pour suivre le programme de l'estonien varient selon les écoles et dépendent du nombre de cours par semaine. Le choix final quant aux sujets et aux auteurs à traiter appartient à l'enseignant, qui prend en compte les besoins de ses élèves ainsi que les possibilités offertes par l'école.

Einleitung

Dieser Lehrplan Estnisch (als Muttersprache) der Europäischen Schulen für die Schüler der Vorschule und Primarstufe ist eine veränderte und ergänzte Fassung des Lehrplans Estnisch (2012-01-D-32-et-2). Im Lehrplan wurden sowohl inhaltliche als auch strukturelle Veränderungen vorgenommen:

- es gibt einen separaten Lehrplan für die Vorschule und Primarstufe und einen für die Sekundarstufe;
- die auf allgemeinen Kompetenzen beruhenden Ziele sind hinzugefügt;
- als Anlagen sind die Beschreibungen der Lernkompetenzen der Abschlussklasse der Sekundarstufe (S7).

Bei der Zusammenstellung des Lehrplans wurde die obligatorische Struktur für die Zusammenstellung der Lehrpläne der Europäischen Schulen (*2011-09-D-47-en-7: Struktur für alle Lehrpläne des Systems der Europäischen Schulen*) berücksichtigt.

Der Lehrplan ist im Einklang mit den staatlichen Lehrplänen Estlands. Als Grundlage des Lehrplans Estnisch für die Primarstufe dient „Der staatliche Lehrplan für die Hauptschule“ (Verordnung Nr. 1 der Regierung der Republik vom 06.01.2011) und Sekundarstufe dient „Der staatliche Lehrplan für die Gymnasium“ (Verordnung Nr. 2 der Regierung der Republik vom 06.01.2011)

Die Europäischen Schulen sind Bildungseinrichtungen, die gegründet wurden, um die Kinder, deren Eltern in europäischen Institutionen arbeiten, in der Vorschule, Primar- und Sekundarstufe zu unterrichten. Das Grundprinzip der Europäischen Schulen besteht darin, einen Unterricht in der eigenen Muttersprache zu gewährleisten.

Der Lehrplan Estnisch der Europäischen Schulen ist für den Unterricht Estnisch als Muttersprache (L1) für diejenigen Schüler vorgesehen, die in der estnischen Sprachabteilung oder als SWALS-Schüler (*Students Without a Language Section*) in der englischen, französischen oder deutschen Sprachabteilung lernen. Estnischunterricht kann in einer Klasse, in einer kleinen Gruppe oder individuell stattfinden. Dieser Lehrplan ist für alle Europäischen Schulen von verschiedenen Typs vorgesehen, in denen Estnisch als Muttersprache (L1) unterrichtet wird.

In den Europäischen Schulen sind Schüler, die Estnisch als Muttersprache (L1) lernen, mit sehr unterschiedlichem Hintergrund. Manche Schüler haben ihren Schulweg in Estland angetreten, die anderen haben ihre Schulerfahrungen außerhalb Estland bekommen. In den Europäischen Schulen beginnen die Schüler das Lernen in der 1. Klasse der Primarstufe meistens mit 5–6 Jahren, aber in Estland gehen die Kinder mit 7 Jahren in die Schule. Der Lehrplan Estnisch ermöglicht, dass die Individualität des Schülers und sein altersmäßiger, sprachlicher und kultureller Hintergrund berücksichtigt werden. Bei Bedarf können dem Schüler unterschiedliche Anforderungen von denen im Lehrplan, d. h. niedrigere oder höhere Anforderungen gestellt werden. In diesem Lehrplan wird die Organisation von Unterricht für Schüler mit besonderen Bedürfnissen nicht behandelt.

Die Möglichkeiten zum Absolvieren des Lehrplans sind in den Schulen unterschiedlich und hängen von der Zahl der Unterrichtsstunden in der Woche ab. Die endgültige Wahl bezüglich der zu behandelnden Themen und Autoren trifft der Lehrer unter Berücksichtigung von Bedürfnissen der Schüler und Möglichkeiten der Schule.

1. EUROOPA KOOLIDE ÜLDEESMÄRGID / GENERAL OBJECTIVES OF THE EUROPEAN SCHOOLS

The European Schools have the two objectives of providing formal education and of encouraging pupils' personal development in a wider social and cultural context. Formal education involves the acquisition of competences (knowledge, skills and attitudes) across a range of domains. Personal development takes place in a variety of spiritual, moral, social and cultural contexts. It involves an awareness of appropriate behaviour, an understanding of the environment in which pupils live, and a development of their individual identity.

These two objectives are nurtured in the context of an enhanced awareness of the richness of European culture. Awareness and experience of a shared European life should lead pupils towards a greater respect for the traditions of each individual country and region in Europe, while developing and preserving their own national identities.

The pupils of the European Schools are future citizens of Europe and the world. As such, they need a range of competences if they are to meet the challenges of a rapidly-changing world. In 2006 the European Council and European Parliament adopted a European Framework for Key Competences for Lifelong Learning. It identifies eight key competences which all individuals need for personal fulfilment and development, for active citizenship, for social inclusion and for employment:

- 1) Communication in the mother tongue
- 2) Communication in foreign languages
- 3) Mathematical competence and basic competences in science and technology
- 4) Digital competence
- 5) Learning to learn
- 6) Social and civic competences
- 7) Sense of initiative and entrepreneurship
- 8) Cultural awareness and expression

The European Schools' syllabuses seek to develop all of these key competences in the pupils.

2. EESTI KEELE ÕPETAMISE ÜLDALUSED

2.1. Üldeesmärgid

Euroopa Koolide õppe-kasvatustegevusel on kaks üldist eesmärki: ühelt poolt pakkuda õpilasele aineõpetust ja teisalt toetada iga õpilase vaimset, kõlblist, sotsiaalset ja kultuurilist arengut. Need kaks eesmärki on olulised, et tõsta õpilase teadlikkust Euroopa keelelis-kultuurilisest mitmekesisusest. Õppe- ja kasvatustegevus kujundab õpilases austava suhtumise iga Euroopa riigi traditsioonidesse ja eripärasse, samas säilitades ja väärtustades tema enese identiteeti.

Euroopa Koolide eesti keele õppe ja kasvatuse üldeesmärk on kujundada isiksust, kes

- 1) väärtustab eesti keelt, kirjandust ja rahvapärimust kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit; suhtub lugupidamisega teiste rahvaste keeltesse ja kultuuridesse;
- 2) teadvustab keeleoskust (L1) õpioskuste alusena ning oma identiteedi osana; kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
- 3) omandab õigekirjaoskuse ja põhiteadmised keelest, tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasiõppimisel ja töötamisel;
- 4) väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, arvestades kultuuris välja kujunenud keelekasutustavasid;
- 5) õpib asjakohaselt kasutama eri suhtluskanaleid; arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- 6) õpib tundma eri tekstiliike, nende seoseid ja kasutamisevõimalusi; arendab tekstiga töötamise oskusi nii tekstide vastuvõtja, analüüsija kui ka loojana;
- 7) oskab õppida, tajub õppimist kui protsessi ning vastutab selle tulemuslikkuse eest;
- 8) leiab teavet eri allikatest, kasutab sõna- ja käsiraamatuid, sh elektroonilisi; mõtleb kriitiliselt ning oskab analüüsida, järeldada ja põhjendada;
- 9) tunneb end oma rahva liikmena, kodanikuna, seotuna Euroopa ja kogu inimkonnaga; orienteerub kooli asukohamaa ja eesti kultuuritraditsioonides;
- 10) suudab kujundada ja väljendada isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust;
- 11) oskab kasutada uuenevat digitehnoloogiat, leida ja säilitada digivahendite abil infot; osaleb digitaalses sisuloomes, kasutab probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid; teeb koostööd erinevates digikeskkondades ja on teadlik digikeskkonna ohtudest;
- 12) suudab ideid luua ja ellu viia; näeb probleeme ja leiab neile lahendusi; on loov, algatusvõimeline, seab eesmärged ja vastutab tulemuste eest.

2.2. Eesti keele õpetuse tähtsus

Keel on rahvuskultuuri ja rahvusliku identiteedi kandja ning tema valdamine kõnes ja kirjas on inimese mõtlemisvõime kujunemise, vaimse arengu ning sotsialiseerumise alus ja eeldusi. Emakeele hea valdamine on eduka õppimise eeldus kõigis õppeaineis.

Eesti keel kannab edasi eesti kultuuri, oma keel ja kultuur on rahvuse säilimise ja kestmise tingimus. Eesti keele hea valdamine loob eeldused eesti kultuuri tundmaõppimiseks ja väärtustamiseks.

Aineõpetuses omandatakse keele- ja kirjandusteadmisi ning lugemise, kirjutamise ja suhtlemise oskus ja vilumus. Teadmiste ning kogemuste alusel kujuneb õpilasest teadlik, aktiivne ja vastutustundlik lugeja, kirjutaja ja suhtleja.

Kirjandusõpetusel on oluline roll õpilase maailmapildi, esteetiliste ja eetiliste tõekspidamiste ning loovuse kujunemisel.

Teises keele- ja kultuurikeskkonnas elades on eesti keele (L1) ja kultuuri õppimisel ning õpetamisel eriline tähtsus.

Kooli ja kodu koostöös püütakse õpilasele tagada võimalused saada osa emakeelsest kultuurielust.

2.3. Üldpädevused

Õpetuse ja kasvatusega taotletakse järgmiste üldpädevuste kujunemist:

1) Kultuuri- ja väärtuspädevus

Õpilases kujundatakse kõlbelisi ja esteetilis-emotsionaalseid väärtusi ning mõtestatakse nii oma kui ka teiste maade ja rahvaste kultuuripärandi olulisust. Õpetuses rõhutatakse vaimseid ja kultuuriväärtusi: eesti keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa; väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh digikeskkonda ja meediasse.

2) Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Meeskonnatöoga kujundatakse koostööoskust, julgustatakse arvamust avaldama, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima; kujundatakse oskust suhelda eetiliselt, olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas, tuginedes demokraatlikele väärtustele.

3) Enesemääratluspädevus

Toetatakse õpilase positiivse minapildi kujunemist, õpiolukordades luuakse võimalused iseenda mõistmiseks, sh oma tugevate ja nõrkade külgede teadvustamiseks. Loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripära ja anded, toetatakse maailmavaate kujunemist ja teadlikku karjäärivalikut.

4) Õpipädevus

Suunatakse õpilast planeerima oma õppimist, organiseerima õpikeskkonda, hankima õppimiseks vajaminevat teavet, järgima õpiplaani ja kasutama õpioskusi elukestvas õppes. Arendatakse kuulamis-, kirjutamis-, kõnelemis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist. Kujuneb aktiivne õppiija.

5) Suhtluspädevus

Kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Pannakse alus õpilaste arutlemis- ja väitlemisoskusele.

6) Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Teabetekstidega arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või visuaalset infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada.

Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.

7) Ettevõtlikkuspädevus

Kujundatakse suutlikkust ideid luua ja ellu viia, näha probleeme ja leida neile lahendusi, olla loov, algatusvõimeline, seada eesmärged, hinnata riske ja vastutada tulemuste eest. Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse eakohaste probleemide arutamise ja neile lahenduste otsimisega, sh projektõppega.

8) Digipädevus

Kujundatakse oskust kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvast ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates

digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

2.4. Õppimise käsitlus

Vanemas kooliastmes (S1-S4) käsitatakse õppimist kui teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtushoiakute ja -hinnangute omandamist, mis on vajalikud igapäevaelus toimetulekuks. Õppimise psühholoogiliseks aluseks on kogemus, mille õpilane omandab vastastikusel toimes füüsilise, vaimse ja sotsiaalse keskkonnaga. Õppekeskkond kindlustatakse koolis õppekava alusel toimuva süstemaatilise ja sihipärase õppe- ja kasvatustegevusega ning õppekeskkonnaks on ka kodu ja laiem elukeskkond. Õpilane on õppeprotsessis aktiivne osaleja, kes võtab võimete kohaselt osa oma õppimise eesmärgistamisest, õpib iseseisvalt ja koos kaaslastega, õpib oma kaaslasti ja ennast hindama ning oma õppimist analüüsima ja juhtima. Uute teadmiste omandamisel tugineb õpilane varasematele ning konstrueerib uue teabe põhjal enda teadmised. Omandatud teadmisi rakendatakse uutes olukordades, probleemide lahendamisel, valikute tegemisel, väidete õigsuse üle arutledes, oma seisukohti argumenteerides ning edasiste õpingute käigus.

Õpetatakse ja arendatakse õpilase kõiki keelelisi osaoskusi, milleks on:

- kuulamine ja arusaamine,
- rääkimine,
- lugemine ja arusaamine,
- kirjutamine (kirjatehnika ja kirjalik tekstiloome),
- õigekeelsus (normikohane keelekasutus).

Õpet kavandades ja ellu viies

- 1) peetakse silmas õppekava alusväärtusi, üldpädevusi, õppeaine eesmarke ja õpitulemusi ning lõimingut läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse õpilase taju- ja mõtlemisprotsesside eripära, võimeid, keelelist, kultuurilist ja perekondlikku tausta, vanust, sugu, tervislikku seisundit, huvi ja kogemusi;
- 3) arvestatakse, et õpilase õppekoormus on ea- ja jõukohane;
- 4) võimaldatakse õppida üksi ja koos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 5) võimaldatakse õpilasele mitmekesiseid kogemusi erinevates kultuurivaldkondades;
- 6) luuakse võimalusi õppimiseks ja toimetulekuks koolisisestes sotsiaalsetes suhetes;

- 7) kasutatakse nüüdisaegset ja mitmekesist õppemetoodikat, -viise ja vahendeid (sealhulgas suulisi ja kirjalikke tekste, õpimapi ja uurimistöö koostamist, audio- ja visuaalseid õppevahendeid, aktiivõppemeetodeid, projektiõpet, õppekäike jms);
- 8) kasutatakse asjakohaseid hindamisviise ja -meetodeid;
- 9) laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, muuseum, näitus, teater, raamatukogu;
- 10) kasutatakse diferentseeritud õpiülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad õpilasel sobiva pingutustasemega õppida, arvestades sealjuures tema individuaalset võimekust.

Vanemas kooliastmes (S5-S7) käsitatakse õppimist õpilase aktiivse ja sihipärase tegevusena, mis on suunatud tajutava informatsiooni mõtestamisele ja tõlgendamisele vastastikus toimes teiste õpilaste, õpetajate, vanemate ja üldisema elukeskkonnaga, toetudes juba olemasolevatele teadmiskonstruktuuridele. Õppimises on kesksel kohal õpilaste aktiivne teadmiste konstrueerimise protsess. Selleks tuleb gümnaasiumi õppe- ja kasvatustegevusega luua õppekeskkond, mis soodustab iseseisvat õppimist, sealhulgas vajalike õppimisoskuste kujunemist. Õppe- ja kasvatustegevuses tuleb õpilastel lasta seada oma sihid, õppida töötama nii iseseisvalt kui ka kollektiivselt ning anda õpilastele võimalus leida erinevaid töömeetodeid katsetades neile sobivaim õpistiil.

S1–S4 õpilastele õpet kavandades ja ellu viies

- 1) peetakse silmas õppekava alusväärtusi, üldpädevusi, õppeaine eesmäärke ja õpitulemusi ning lõimingut läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse õpilase taju- ja mõtlemisprotsesside eripära, võimeid, keelelist, kultuurilist ja perekondlikku tausta, vanust, sugu, tervislikku seisundit, huvi ja kogemusi;
- 3) arvestatakse, et õpilase õppekoormus on ea- ja jõukohane;
- 4) võimaldatakse õppida üksi ja koos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 5) võimaldatakse õpilasele mitmekesiseid kogemusi erinevates kultuurivaldkondades;
- 6) luuakse võimalusi õppimiseks ja toimetulekuks koolisisestes sotsiaalsetes suhetes;
- 7) kasutatakse nüüdisaegset ja mitmekesist õppemetoodikat, -viise ja vahendeid (sealhulgas suulisi ja kirjalikke tekste, õpimapi ja uurimistöö koostamist, audio- ja visuaalseid õppevahendeid, aktiivõppemeetodeid, projektiõpet, õppekäike jms);
- 8) kasutatakse asjakohaseid hindamisviise ja -meetodeid;
- 9) laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, muuseum, näitus, teater, raamatukogu;
- 10) kasutatakse diferentseeritud õpiülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad õpilasel sobiva pingutustasemega õppida, arvestades sealjuures tema individuaalset võimekust.

S5-S7 õpilastele õpet kavandades ja ellu viies

- 1) luuakse vastastikusel lugupidamisel ja üksteise seisukohtade arvestamisel põhinevad ning kokkuleppeid austavad suhted õpilaste, vanemate, õpetajate, kooli juhtkonna ning teiste õpetuse ja kasvatusena seotud osaliste vahel;
- 2) koheldakse kõiki õpilasi eelarvamusteta, õiglaselt ja võrdselt, austades nende eneseväarikust ning isikupära;
- 3) jagatakse asjakohaselt ja selgelt otsustusõigus ja vastutus;
- 4) märgatakse ja tunnustatakse kõigi õpilaste pingutusi ja õpiedu; hoidutakse õpilaste sildistamisest ja nende eneseusu vähendamisest;
- 5) ennetatakse õpilastevahelist vägivalda ja kiusamist;
- 6) ollakse avatud vabale arvamusevahetusele, sealhulgas kriitikale;
- 7) luuakse õpilastele võimalusi näidata initsiatiivi, osaleda otsustamises ning tegutseda nii üksi kui ka koos kaaslastega;
- 8) luuakse õhkkond, mida iseloomustab abivalmidus ning üksteise toetamine õpi- ja eluraskuste puhul;
- 9) luuakse õhkkond, mis rajaneb inimeste usalduslikel suhetel, sõbralikkusel, tolerantsusel ja heatahtlikkusel;
- 10) korraldatakse koolielu inimõigusi ja demokraatiat austava ühiskonna mudelina, mida iseloomustavad kooliperes jagatud ja püsivad alusväärtused ning heade ideede ja positiivsete uuenduste toetamine;
- 11) korraldatakse koolielu, lähtudes rahvusliku, rassilise, soolise ja muudel alustel võrdse kohtlemise põhimõtetest ning soolise võrdõiguslikkuse eesmärkidest.

2.5. Läbivad teemad

Aineülesed läbivad teemad on:

- 1) **Väärtused ja kõlblus** – taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires;
- 2) **Kultuuriline identiteet** – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis;

- 3) **Elukestev õpe ja karjääri planeerimine** – taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid;
- 4) **Keskkond ja jätkusuutlik areng** – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu probleemidele;
- 5) **Teabekeskond** – taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetika järgi;
- 6) **Tervis ja ohutus** – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning aitama kaasa tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele;
- 7) **Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus** – toetatakse õpilase aktiivset ellusuhtumist, algatusvõimet, oskust seada eesmärke, hinnata riske ja vastutada tulemuste eest; märgata ühiskonna probleeme ja otsida neile lahendusi.
- 8) **Tehnoloogia ja innovatsioon** – toetatakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises õpi-, elu- ja töökeskkonnas.

Läbivaid teemasid „Väärtused ja kõlblus” ning „Kultuuriline identiteet” käsitletakse ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsid, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades.

Läbivate teemade „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” ja „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus” eesmärgiseadega on kooskõlas kõik ainevaldkonnas taotletavad pädevused: õpipädevus, funktsionaalne lugemisoskus, suuline ja kirjalik väljendusoskus ning tekstiloome. Arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada, ideid luua ja ellu viia ning probleeme lahendada. Õppetegevus võimaldab õpilasel märgata oma ainespetsiifilisi kalduvusi ning arendada loomevõimet.

Läbivate teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng” ning „Tervis ja ohutus” käsitus taotleb õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonnateadlikuks, vastutustundlikuks ning tervist ja turvalisust väärtustavaks inimeseks. Nimetatud läbivaid teemasid käsitletakse teemakohaste tekstide, sh meediatextide valiku ja analüüsi ning neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega nii suuliselt kui ka kirjalikult.

Läbiva teema „Teabekeskond“ käsitlemine hõlmab eri allikatest (sh internetist) teabe hankimist, selle kriitilist hindamist ja kasutamist nii keeleteadmiste ning õppeteemakohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes.

Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon“ käsitlemine hõlmab oskust kasutada uuenevat digitehnoloogiat, mitmekesistab õppeprotsessi sisu ning võimaldab valida õppimise aega ja kohta.

3. ÕPPESISU JA TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED VANEMAS KOOLIASTMES

Eesti keele õpetamise aluseks on käesolev ainekava. Eesti keele ja kirjanduse õpetamise eesmärgiks S1-S4 on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, see tähendab suutlikkus mõista eakohaseid ilukirjandustekste ja nende osatähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos ning tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku ja iseenda identiteedi alust; keeleteadlikkus ja oskus end vastavalt suhtlussituatsioonile ja keeleteadlikkuse eesmärkidele nii suuliselt kui ka kirjalikult väljendada; arusaamine, et lugemine teeb vaimselt rikkamaks.

3.1. S1 klassi lõpetaja

- 1) tunneb õpitud tekstiliike ning nende kasutamise võimalusi;
- 2) oskab teha kuuldust ja loetust kokkuvõtet nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) oskab koostada õppetööks ja eluks vajalikke tekste ning neid korrektselt vormistada;
- 4) tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe ja esineb suuliselt;
- 5) suhtleb eesmärgipäraselt ja valib kontekstile vastava suhtluskanali, kuulab eesmärgistatult;
- 6) tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- 7) oskab kasutada ÕS²i ja interaktiivseid õigekeelsusallikaid.

S1 klassis järgitakse õppesisu vastavalt Eesti Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava” lisale 1,

<https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1290/8201/4020/1m%20lisa1.pdf#>.

3.2. S4 klassi lõpetaja

- 1) tuleb toime eesti kirjakeelega tavasuhtluses ja avalikult esinedes ning edasi õppides;
- 2) suhtleb eesmärgipäraselt ja valib sobiva suhtluskanali, väljendub kõnes ja kirjas asjakohaselt ning selgelt;
- 3) järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- 4) kuulab ja loeb arusaamisega eri liiki tekste, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning avaldab
- 5) arvamust, vahendab loetut ja kuuldu suuliselt ning kirjalikult;
- 6) tunneb tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi ning oskab eesmärgipäraselt eri liiki tekstide
- 7) koostamiseks ja esitamiseks valmistuda;

² ÕS – Eesti õigekeelsussõnaraamat

- 8) 6) koostab eri liiki tekste ja vormistab need korrektselt;
- 8) avaldab arvamust põhjendatult ja keeleliselt korrektselt;
- 9) mõistab eesti keele tähtsust rahvuskultuuris ning hea keeleoskuse vajalikkust;
- 10) hindab meediast ja internetist leitud asjakohast teavet kriitiliselt ning kasutab seda sihipäraselt;
- 11) kasutab sõna- ja käsiraamatuid ning leiab õigekeelsusabi internetiallikatest.

S2–S4 klassis järgitakse õppesisu vastavalt Eesti Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava” lisale 1,

<https://www.riigiteataja.ee/aktiis/1290/8201/4020/1m%20lisa1.pdf#>.

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk S5-S7s on kujundada õpilastes keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust mõista keelt ja kirjandust kui rahvusliku ja eneseidentiteedi alust ja kunstiliiki ning mõista ja hinnata rahvuslikku ning maailma kultuuripärandit. Keele- ja kirjanduspädevus tähendab oskust kasutada keelt erinevates suhtlusolukordades, et saavutada oma eesmärgid, arvestades suhtlusnorme ja keelekasutustavasid. Keele- ja kirjanduspädevus on oskus erinevaid tekste mõista ja luua, analüüsida ning kriitiliselt hinnata.

3.3. S7 klassi lõpetaja

- 1) väljendab ennast nii suuliselt kui ka kirjalikus suhtluses selgelt, eesmärgipäraselt ja sobivalt ning üldkirjakeele normide järgi;
- 2) valib suhtluskanaleid ning väljendusvahendeid sobivalt, lähtudes funktsionaalsetest, eetilistest ja esteetilisest kaalutlustest;
- 3) oskab oma tekstide loomiseks leida, kriitiliselt hinnata ja kasutada eri laadi teabe allikaid;
- 4) teab tekstide ülesehituse põhimõtteid ja iseärasusi, oskab luua ning analüüsida eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- 5) kõneleb ja kirjutab asjakohastele tekstidele reageerides ning nende toetudes;
- 6) analüüsib ja hindab kriitiliselt meedia jm avalikke tekste ning tunneb tekstide mõjutusvahendid;
- 7) oskab oma keelekasutuse parandamiseks kasutada keeleinfo allikaid.

S5–S7 klassis järgitakse õppesisu vastavalt Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 2 „Gümnaasiumi riiklik õppekava” lisale 1,

https://www.riigiteataja.ee/aktiis/1140/1201/1002/VV2_lisa1.pdf#.

4. HINDAMINE

4.1. Hindamise alus ja eesmärgid

Hindamine on süstemaatiline teabe kogumine õpilase arengu kohta, selle teabe analüüsimine ja tagasiside andmine. Õpitulemuste hindamine on osa õppe- ja kasvatusprotsessist. Hinnatakse õpitulemuste saavutatuse taset, teadmiste ja oskuste omandatuse taset. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.

Hindamise eesmärgid on

- 1) motiveerida õpilast sihikindlalt õppima;
- 2) suunata õpilase adekvaatse enesehinnangu kujunemist;
- 3) kujundada õpilasest ennastjuhtiv õppija;
- 4) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja arengu toetamisel;
- 5) anda õpilasele, õpetajale, kooli juhtkonnale ja lapsevanemale teavet õpilase õpiedukusest;
- 6) langetada otsus õpilase järgmisse klassi üleviimise kohta.

4.2. Hindamise kord

Õpilase teadmiste ja oskuste hindamine toimub vastavalt Euroopa Koolides kehtestatud reeglitele. Kasutatakse nii kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist. Kujundav hindamine on õppe kestel toimuv hindamine, mille käigus

- 1) analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist;
- 2) antakse tagasisidet õpilase tugevuste ning vajakajäämistele kohta;
- 3) innustatakse ja suunatakse õpilast edasisele õppimisele;
- 4) kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja suunad.

Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega.

Õppetunni vältel saab õpilane suulist või kirjalikku tagasisidet õppeainet puudutavate teadmiste ja oskuste, käitumise, hoiakute ja väärtushinnangute kujunemise kohta. Õpetaja reageerib juhtumitele, mis on vastuolus üldtunnustatud väärtuste või heade tavadega.

Õpilane kaasatakse enese ja kaaslaste hindamisse, et arendada tema oskust eesmärgi seada ning oma õppimist ja käitumist eesmärkide alusel analüüsida ning tõsta õpimotivatsiooni.

Lapse arengust ja õpitulemuste saavutamisest õppeaasta jooksul informeerib lapsevanemaid klassitunnistus.

5. LISAD

LISA 1. Eesti keele ja kirjanduse õppesisu

- S1 õppesisu <https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1290/8201/4020/1m%20lisa1.pdf>
- S2-S4 õppesisu <https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1290/8201/4020/1m%20lisa1.pdf>
- S5-S7 õppesisu https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1140/1201/1002/VV2_lisa1.pdf

LISA 2. Eesti keele ja kirjanduse hindamisjuhend vanemale kooliastmele /Attainment Descriptors – Estonian Language (L1) at S1–S7

Hinne	S1–S3	S4–S5	S6–S7
A Suurepärase			
Lugemine	Õpilane mõistab eakohaseid eri liiki tekste suurepäraselt ; teeb järeldusi, annab hinnanguid, oskab õpetaja juhendamisel leida asjakohast teavet.	Õpilane mõistab ja analüüsib eri liiki tekste suurepäraselt ; teeb järeldusi, annab hinnanguid, oskab juhendi abil leida asjakohast teavet, eristada olulisi detaile.	Õpilane mõistab, tõlgendab, analüüsib ja võrdleb eri liiki tekste suurepäraselt , teeb iseseisvalt järeldusi, annab hinnanguid, oskab leida asjakohast teavet, eristada olulisi detaile.
Õigekeelsus	Õpilane kirjutab ja vormistab eri liiki eakohaseid tekste õpetaja juhendamisel suurepäraselt , sh omaloomingulisi töid, kasutab mitmekülgset lausestust, eakohast rikkalikku sõnavara, järgib ortograafia põhireegleid ja sobivat stiili. Oskab kasutada õigekeelsussõnaraamatut.	Õpilane kirjutab ja vormistab eri liiki tekste juhendi põhjal suurepäraselt , sh omaloomingulisi töid, kasutab mitmekülgset lausestust, eakohast rikkalikku sõnavara, järgib ortograafia põhireegleid ja sobivat stiili. Oskab kasutada õigekeelsussõnaraamatut.	Õpilane kirjutab ja vormistab iseseisvalt eri liiki tekste suurepäraselt , sh omaloomingulisi töid, kasutab mitmekülgset lausestust, eakohast rikkalikku sõnavara, järgib ortograafia põhireegleid ja sobivat stiili. Oskab kasutada õigekeelsussõnaraamatut.

Argumenteerimis- oskus	Õpilane oskab eakohasel teemal õpetaja juhendamisel suurepäraselt kaasa rääkida, kujundada oma seisukoht, avaldada arvamust veenvalt, põhjendatult ja keeleliselt korrektselt.	Õpilane oskab juhendit järgides etteantud teemal suurepäraselt kaasa rääkida, kujundada oma seisukoht, avaldada arvamust veenvalt, põhjendatult ja keeleliselt korrektselt.	Õpilane oskab suurepäraselt eri teemadel kaasa rääkida, oma seisukoha kujundamisel arvestab teiste arvamustega, avaldab arvamust veenvalt, põhjendatult ja keeleliselt korrektselt ning struktureeritult.
Tõlgendamis- oskus	Õpilane oskab õpetaja juhendamisel suurepäraselt tõlgendada eri liiki eakohaseid tekste ja anda hinnanguid.	Õpilane oskab juhendi abil suurepäraselt tõlgendada eri liiki eakohaseid tekste ja anda hinnanguid. Leiab teksti peamõtte, mõistab teksti eesmärki.	Õpilane oskab suurepäraselt tõlgendada ja kriitiliselt hinnata eri liiki tekste ning anda hinnanguid. Leiab teksti peamõtte, mõistab teksti eesmärki.
Sõnavara (terminoloogia)	Õpilane teab suurepäraselt eakohaseid keele ja kirjanduse põhimõisteid. Oskab kasutada sõnaraamatut.	Õpilane teab suurepäraselt eakohaseid keele ja kirjanduse põhimõisteid. Oskab õpetaja juhendamisel seostada mõisteid teiste õppeainetega.	Õpilane teab suurepäraselt olulisemaid keele ja kirjanduse põhimõisteid. Oskab mõisteid seostada teiste õppeainetega.
Tekstiloomine	Õpilane oskab õpetaja juhendamisel suurepäraselt ära tunda erinevaid tekstiliike, mõtestada alusteksti, luua iseseisvalt või alusteksti põhjal teemakohaseid tekste.	Õpilane oskab juhendi põhjal suurepäraselt ära tunda erinevaid tekstiliike, mõtestada alusteksti, luua iseseisvalt või alusteksti põhjal mitmesuguseid tekste.	Õpilane oskab suurepäraselt ära tunda erinevaid tekstiliike, mõtestada eri valdkondade alustekste, luua iseseisvalt või alusteksti põhjal mitmesuguseid tekste.
Kriitiline mõtlemine	Õpilane oskab õpetaja juhendamisel suurepäraselt peegeldada ja kriitiliselt hinnata oma igapäevast	Õpilane oskab juhendi põhjal suurepäraselt peegeldada ja kriitiliselt hinnata oma igapäevast	Õpilane oskab suurepäraselt peegeldada ja kriitiliselt hinnata oma igapäevast tegevust ja

	tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat.	tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat.	ümbritsevas keskkonnas toimuvat.
Suuline eneseväljendus	Õpilane oskab suurepäraselt ennast väljendada, vastavalt olukorrale alustada ja hoida vestlust, oskab esitada ettekannet tuttavatel teemadel. Sõnavara on mitmekülgne ja suhtlusolukorrale vastav.	Õpilane oskab suurepäraselt ennast väljendada, vastavalt olukorrale alustada ja hoida vestlust, oskab esitada ettekannet erinevatel teemadel. Sõnavara on mitmekülgne ja suhtlusolukorrale vastav.	Õpilane oskab suurepäraselt ennast väljendada, vastavalt olukorrale alustada ja hoida vestlust, oskab väljendusrikkalt esitada ettekannet erinevatel teemadel. Sõnavara on mitmekülgne ja suhtlusolukorrale vastav.
B Väga hea			
Lugemine	Õpilane mõistab eakohaseid eri liiki tekste väga hästi ; teeb järeldusi, annab hinnanguid, oskab õpetaja juhendamisel leida asjakohast teavet.	Õpilane mõistab ja analüüsib eri liiki tekste väga hästi ; teeb järeldusi, annab hinnanguid, oskab juhendi abil leida asjakohast teavet, eristada olulisi detaile.	Õpilane mõistab, tõlgendab, analüüsib ja võrdleb eri liiki tekste väga hästi , teeb iseseisvalt järeldusi, annab hinnanguid, oskab leida asjakohast teavet, eristada olulisi detaile.
Õigekeelsus	Õpilane kirjutab ja vormistab eri liiki eakohaseid tekste õpetaja juhendamisel väga hästi , sh omaloomingulisi töid, kasutab mitmekülgset lausestust, eakohast rikkalikku sõnavara, järgib ortograafia põhireegleid ja sobivat stiili. Oskab kasutada õigekeelsussõnaraamatut.	Õpilane kirjutab ja vormistab eri liiki tekste juhendi põhjal väga hästi , sh omaloomingulisi töid, kasutab mitmekülgset lausestust, eakohast rikkalikku sõnavara, järgib ortograafia põhireegleid ja sobivat stiili. Oskab kasutada õigekeelsussõnaraamatut.	Õpilane kirjutab ja vormistab iseseisvalt eri liiki tekste väga hästi , sh omaloomingulisi töid, kasutab mitmekülgset lausestust, eakohast rikkalikku sõnavara, järgib ortograafia põhireegleid ja sobivat stiili. Oskab kasutada õigekeelsussõnaraamatut.
Argumenteerimisoskus	Õpilane oskab eakohasel teemal õpetaja juhendamisel väga hästi kaasa rääkida,	Õpilane oskab juhendit järgides etteantud teemal väga hästi kaasa rääkida,	Õpilane oskab väga hästi eri teemadel kaasa rääkida, oma seisukoha

	kujundada oma seisukoht, avaldada arvamust veenvalt, põhjendatult ja keeleliselt korrektselt.	kujundada oma seisukoht, avaldada arvamust veenvalt, põhjendatult ja keeleliselt korrektselt.	kujundamisel arvestab teiste arvamustega, avaldab arvamust veenvalt, põhjendatult ja keeleliselt korrektselt ning struktureeritult.
Tõlgendamis- oskus	Õpilane oskab õpetaja juhendamisel väga hästi tõlgendada eri liiki eakohaseid tekste, anda hinnanguid.	Õpilane oskab juhendi abil väga hästi tõlgendada eri liiki eakohaseid tekste, anda hinnanguid. Leiab teksti peamõtte, mõistab teksti eesmärki.	Õpilane oskab väga hästi tõlgendada ja kriitiliselt hinnata eri liiki tekste, anda hinnanguid. Leiab teksti peamõtte, mõistab teksti eesmärki.
Sõnavara (terminoloogia)	Õpilane teab eakohaseid keele ja kirjanduse põhimõisteid väga hästi . Oskab kasutada sõnaraamatut.	Õpilane teab eakohaseid keele ja kirjanduse põhimõisteid väga hästi . Oskab õpetaja juhendamisel mõisteid seostada teiste õppeainetega.	Õpilane teab väga hästi olulisemaid keele ja kirjanduse põhimõisteid. Oskab mõisteid seostada teiste õppeainetega.
Tekstiloom	Õpilane oskab õpetaja juhendamisel väga hästi ära tunda erinevaid tekstiliike, mõtestada alusteksti, luua iseseisvalt või alusteksti põhjal teemakohaseid tekste.	Õpilane oskab juhendi põhjal väga hästi ära tunda erinevaid tekstiliike, mõtestada alusteksti, luua iseseisvalt või alusteksti põhjal mitmesuguseid tekste.	Õpilane oskab väga hästi ära tunda erinevaid tekstiliike, mõtestada eri valdkondade alustekste, luua iseseisvalt või alusteksti põhjal mitmesuguseid tekste.
Kriitiline mõtlemine	Õpilane oskab õpetaja juhendamisel väga hästi peegeldada ja kriitiliselt hinnata oma igapäevast tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat.	Õpilane oskab juhendi põhjal väga hästi peegeldada ja kriitiliselt hinnata oma igapäevast tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat.	Õpilane oskab väga hästi peegeldada ja kriitiliselt hinnata oma igapäevast tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat.
Suuline eneseväljendus	Õpilane oskab väga hästi ennast väljendada, vastavalt olukorrale alustada ja hoida	Õpilane oskab väga hästi ennast väljendada, vastavalt olukorrale alustada ja hoida	Õpilane oskab väga hästi ennast väljendada, vastavalt olukorrale alustada ja hoida

	vestlust, esitada ettekannet tuttavalt teemal. Sõnavara on mitmekülgne ja suhtlusolukorrale vastav.	vestlust, esitada ettekannet erinevatel teemadel. Sõnavara on mitmekülgne ja suhtlusolukorrale vastav.	vestlust, esitada väljendusrikkalt ettekannet erinevatel teemadel. Sõnavara on mitmekülgne ja suhtlusolukorrale vastav.
C Hea			
Lugemine	Õpilane mõistab eakohaseid eri liiki tekste hästi ; teeb järeldusi, annab hinnanguid, oskab õpetaja juhendamisel leida asjakohast teavet.	Õpilane mõistab ja analüüsib eri liiki tekste hästi ; teeb järeldusi, annab hinnanguid, oskab juhendi abil leida asjakohast teavet, eristada olulisi detaile.	Õpilane mõistab, tõlgendab, analüüsib ja võrdleb eri liiki tekste hästi , teeb iseseisvalt järeldusi, annab hinnanguid, oskab leida asjakohast teavet, eristada olulisi detaile.
Õigekeelsus	Õpilane kirjutab ja vormistab eri liiki eakohaseid tekste õpetaja juhendamisel hästi , sh omaloomingulisi töid, kasutab mitmekülgset lausestust, eakohast rikkalikku sõnavara, järgib ortograafia põhireegleid ja sobivat stiili.	Õpilane kirjutab ja vormistab eri liiki tekste juhendi põhjal hästi , sh omaloomingulisi töid, kasutab mitmekülgset lausestust, eakohast rikkalikku sõnavara, järgib ortograafia põhireegleid ja sobivat stiili. Oskab kasutada õigekeelsussõnaraamatut.	Õpilane kirjutab ja vormistab iseseisvalt eri liiki tekste hästi , sh omaloomingulisi töid, kasutab mitmekülgset lausestust, eakohast rikkalikku sõnavara, järgib ortograafia põhireegleid ja sobivat stiili. Oskab kasutada õigekeelsussõnaraamatut.
Argumenteerimisoskus	Õpilane oskab eakohasel teemal õpetaja juhendamisel hästi kaasa rääkida, kujundada oma seisukoht, avaldada arvamust veenvalt, põhjendatult ja keeleliselt korrektselt.	Õpilane oskab juhendit järgides etteantud teemal hästi kaasa rääkida, kujundada oma seisukoht, avaldada arvamust veenvalt, põhjendatult ja keeleliselt korrektselt.	Õpilane oskab eri teemadel hästi kaasa rääkida, oma seisukoha kujundamisel arvestab teiste arvamustega, avaldab arvamust veenvalt, põhjendatult ja keeleliselt korrektselt ning struktureeritult.

Tõlgendamis- oskus	Õpilane oskab õpetaja juhendamisel eri liiki eakohaseid tekste hästi tõlgendada, anda hinnanguid.	Õpilane oskab juhendi abil eri liiki eakohaseid tekste hästi tõlgendada, anda hinnanguid. Leiab teksti peamõtte, mõistab teksti eesmärgi.	Õpilane oskab iseseisvalt eri liiki tekste hästi tõlgendada ja kriitiliselt hinnata ning anda hinnanguid. Leiab teksti peamõtte, mõistab teksti eesmärgi.
Sõnavara (terminoloogia)	Õpilane teab eakohaseid keele ja kirjanduse põhimõisteid hästi . Oskab kasutada sõnaraamatut.	Õpilane teab eakohaseid keele ja kirjanduse põhimõisteid hästi . Oskab õpetaja juhendamisel seostada mõisteid teiste õppeainetega.	Õpilane teab olulisemaid keele ja kirjanduse põhimõisteid hästi . Oskab mõisteid seostada teiste õppeainetega.
Tekstiloom	Õpilane oskab õpetaja juhendamisel hästi ära tunda erinevaid tekstiliike, mõtestada alusteksti, luua iseseisvalt või alusteksti põhjal teemakohaseid tekste.	Õpilane oskab juhendi põhjal hästi ära tunda erinevaid tekstiliike, mõtestada alusteksti, luua iseseisvalt või alusteksti põhjal mitmesuguseid tekste.	Õpilane oskab hästi ära tunda erinevaid tekstiliike, mõtestada eri valdkondade alustekste, luua iseseisvalt või alusteksti põhjal mitmesuguseid tekste.
Kriitiline mõtlemine	Õpilane oskab õpetaja juhendamisel hästi peegeldada ja kriitiliselt hinnata oma igapäevast tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat.	Õpilane oskab juhendi põhjal hästi peegeldada ja kriitiliselt hinnata oma igapäevast tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat.	Õpilane oskab hästi peegeldada ja kriitiliselt hinnata oma igapäevast tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat.
Suuline eneseväljendus	Õpilane oskab hästi ennast väljendada, vastavalt olukorrale alustada ja hoida vestlust, oskab esitada ettekannet tuttavatel teemadel. Sõnavara on mitmekülgne ja suhtlusolukorrale vastav.	Õpilane oskab hästi ennast väljendada, vastavalt olukorrale alustada ja hoida vestlust, oskab esitada ettekannet erinevatel teemadel. Sõnavara on mitmekülgne ja suhtlusolukorrale vastav.	Õpilane oskab hästi ennast väljendada, vastavalt olukorrale alustada ja hoida vestlust, oskab väljendusrikkalt esitada ettekannet erinevatel teemadel. Sõnavara on mitmekülgne ja suhtlusolukorrale vastav.

D Rahuldav			
Lugemine	Õpilane mõistab eakohaseid eri liiki tekste rahuldavalt , teeb järeldusi, annab hinnanguid, oskab õpetaja juhendamisel leida asjakohast teavet rahuldavalt .	Õpilane mõistab ja analüüsib eri liiki tekste rahuldavalt ; teeb järeldusi, annab hinnanguid, oskab juhendi abil leida asjakohast teavet ja eristada olulisi detaile rahuldavalt .	Õpilane mõistab, tõlgendab, analüüsib ja võrdleb eri liiki tekste rahuldavalt ; teeb iseseisvalt järeldusi, annab hinnanguid, oskab leida asjakohast teavet ja eristada olulisi detaile rahuldavalt .
Õigekeelsus	Õpilane kirjutab ja vormistab eri liiki eakohaseid tekste õpetaja juhendamisel rahuldavalt , sh omaloomingulisi töid, kasutab mitmekülgset lausestust, eakohast rikkalikku sõnavara, järgib ortograafia põhireegleid ja sobivat stiili rahuldavalt .	Õpilane kirjutab ja vormistab eri liiki tekste juhendi põhjal rahuldavalt , sh omaloomingulisi töid, kasutab mitmekülgset lausestust, eakohast rikkalikku sõnavara, järgib ortograafia põhireegleid ja sobivat stiili rahuldavalt . Oskab kasutada õigekeelsussõnaraamatut.	Õpilane kirjutab ja vormistab eri liiki tekste rahuldavalt , sh omaloomingulisi töid, kasutab mitmekülgset lausestust, eakohast rikkalikku sõnavara, järgib ortograafia põhireegleid ja sobivat stiili rahuldavalt . Oskab kasutada õigekeelsussõnaraamatut.
Argumenteerimis- oskus	Õpilane oskab eakohasel teemal õpetaja juhendamisel rahuldavalt kaasa rääkida, kujundada oma seisukoht, avaldada arvamust veenvalt, põhjendatult ja keeleliselt korrektselt.	Õpilane oskab juhendit järgides etteantud teemal rahuldavalt kaasa rääkida, kujundada oma seisukoht, avaldada arvamust veenvalt, põhjendatult ja keeleliselt korrektselt.	Õpilane oskab eri teemadel rahuldavalt kaasa rääkida, oma seisukoha kujundamisel arvestab teiste arvamustega, avaldab arvamust veenvalt, põhjendatult ja keeleliselt korrektselt ning struktureeritult.
Tõlgendamis- oskus	Õpilane oskab õpetaja juhendamisel eri liiki eakohaseid tekste rahuldavalt tõlgendada, anda hinnanguid.	Õpilane oskab juhendi abil eri liiki eakohaseid tekste rahuldavalt tõlgendada, anda hinnanguid. Leiab	Õpilane oskab eri liiki tekste tõlgendada ja kriitiliselt hinnata rahuldavalt , anda hinnanguid. Leiab teksti

		teksti peamõtte, mõistab teksti eesmärgi.	peamõtte, mõistab teksti eesmärgi.
Sõnavara (terminoloogia)	Õpilane teab eakohaseid keele ja kirjanduse põhimõisteid rahuldavalt . Oskab kasutada sõnaraamatut.	Õpilane teab eakohaseid keele ja kirjanduse põhimõisteid rahuldavalt . Oskab õpetaja juhendamisel seostada mõisteid teiste õppeainetega.	Õpilane teab olulisemaid keele ja kirjanduse põhimõisteid rahuldavalt . Oskab mõisteid seostada teiste õppeainetega.
Tekstiloomine	Õpilane oskab õpetaja juhendamisel rahuldavalt ära tunda erinevaid tekstiliike, mõtestada alusteksti, luua iseseisvalt või alusteksti põhjal teemakohaseid tekste.	Õpilane oskab juhendi põhjal rahuldavalt ära tunda erinevaid tekstiliike, mõtestada alusteksti, luua iseseisvalt või alusteksti põhjal mitmesuguseid tekste.	Õpilane oskab erinevaid tekstiliike ära tunda, erivaldkondade alustekste mõtestada rahuldavalt , oskab luua iseseisvalt või alusteksti põhjal mitmesuguseid tekste rahuldavalt .
Kriitiline mõtlemine	Õpilane oskab õpetaja juhendamisel rahuldavalt peegeldada ja kriitiliselt hinnata oma igapäevast tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat.	Õpilane oskab juhendi põhjal rahuldavalt peegeldada ja kriitiliselt hinnata oma igapäevast tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat.	Õpilane oskab rahuldavalt peegeldada ja kriitiliselt hinnata oma igapäevast tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat.
Suuline eneseväljendus	Õpilane oskab rahuldavalt ennast väljendada, vastavalt olukorrale alustada ja hoida vestlust, oskab esitada ettekannet tuttavatel teemadel. Sõnavara on mitmekülgne ja suhtlusolukorrale vastav.	Õpilane oskab rahuldavalt ennast väljendada, vastavalt olukorrale alustada ja hoida vestlust, oskab esitada ettekannet erinevatel teemadel. Sõnavara on mitmekülgne ja suhtlusolukorrale vastav.	Õpilane oskab rahuldavalt ennast väljendada, vastavalt olukorrale alustada ja hoida vestlust, oskab väljendusrikkalt esitada ettekannet erinevatel teemadel. Sõnavara on mitmekülgne ja suhtlusolukorrale vastav.
E Kasin			
Lugemine	Õpilane suudab mõista eakohaseid eri liiki tekste	Õpilane suudab tekste mõista ja analüüsida teatud	Õpilane suudab tekste mõista, tõlgendada ja

	Õpetaja juhendamisel teatud määral , oskab anda hinnanguid, leida ja kasutada teavet teatud määral .	määral , teeb mõningaid järeldusi, annab osaliselt hinnanguid, oskab juhendi abil leida teavet ja eristada detaile teatud määral .	analüüsida teatud määral , teeb iseseisvalt mõningaid järeldusi, annab osaliselt hinnanguid, oskab leida mõningast teavet, eristada detaile teatud määral .
Õigekeelsus	Õpilane suudab õpetaja juhendamisel kirjutada ja vormistada kindlal teemal eri liiki tekste teatud määral , kuid teeb palju lausestus-, sõnastus-, ortograafia- ja stiilivigu. Oskab leida sõnaraamatust mõningat infot.	Õpilane suudab juhendi põhjal kirjutada ja vormistada kindlal teemal eri liiki tekste teatud määral , kuid teeb palju lausestus-, sõnastus-, ortograafia- ja stiilivigu. Oskab leida sõnaraamatust mõningat infot.	Õpilane suudab kirjutada ja vormistada kindlal teemal eri liiki tekste teatud määral , kuid teeb palju lausestus-, sõnastus-, ortograafia- ja stiilivigu. Oskab leida sõnaraamatust mõningat infot.
Argumenteerimis- oskus	Õpilane suudab eakohasel teemal õpetaja juhendamisel kaasa rääkida, kujundada oma seisukoha ja avaldada arvamust teatud määral .	Õpilane suudab juhendit järgides konkreetsel teemal kaasa rääkida, kujundada oma seisukoha ja avaldada arvamust teatud määral .	Õpilane suudab eri teemadel kaasa rääkida ja arvamust avaldada teatud määral , oma seisukoha kujundamisel arvestab teiste arvamusega.
Tõlgendamis- oskus	Õpilane suudab õpetaja juhendamisel tõlgendada eri liiki eakohaseid tekste ja anda hinnanguid teatud määral .	Õpilane suudab juhendi abil tõlgendada eri liiki eakohaseid tekste ja anda hinnanguid teatud määral ; teksti peamõtte ja eesmärgi leidmine raskendatud.	Õpilane suudab eri liiki tekste tõlgendada ja kriitiliselt hinnata teatud määral ; teksti peamõtte ja eesmärgi leidmine raskendatud.
Sõnavara (terminoloogia)	Õpilane teab mõningaid eakohaseid keele ja kirjanduse põhimõisteid. Oskab leida sõnaraamatust mõningat teavet.	Õpilane teab mõningaid eakohaseid keele ja kirjanduse põhimõisteid. Oskab õpetaja juhendamisel seostada mõisteid teiste õppeainetega teatud määral .	Õpilane teab mõningaid olulisemaid keele ja kirjanduse põhimõisteid. Oskab seostada mõisteid teiste õppeainetega teatud määral .

Tekstiloome	Õpilane oskab õpetaja juhendamisel ära tunda erinevaid tekstiliike, mõtestada alusteksti, luua iseseisvalt või alusteksti põhjal lihtsaid teemakohaseid tekste teatud määral .	Õpilane oskab juhendi põhjal ära tunda erinevaid tekstiliike, mõtestada alusteksti ning luua iseseisvalt või alusteksti põhjal mitmesuguseid tekste teatud määral .	Õpilane oskab ära tunda erinevaid tekstiliike, mõtestada eri valdkondade alustekste ning luua iseseisvalt või alusteksti põhjal mitmesuguseid tekste teatud määral .
Kriitiline mõtlemine	Õpilane oskab õpetaja juhendamisel peegeldada ja kriitiliselt hinnata oma igapäevast tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat teatud määral .	Õpilane oskab juhendi põhjal peegeldada ja kriitiliselt hinnata oma igapäevast tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat teatud määral .	Õpilane oskab peegeldada ja kriitiliselt hinnata oma igapäevast tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat teatud määral .
Suuline eneseväljendus	Õpilane oskab ennast väljendada, vastavalt olukorrale alustada ja hoida vestlust õpetaja suunamisel teatud määral , kuid õpilase sõnavara on piiratud. Saab teatud määral hakkama ettekande esitamisega tuttavatel teemadel.	Õpilane oskab ennast väljendada, vastavalt olukorrale alustada ja hoida vestlust teatud määral , kuid sõnavara on piiratud . Saab teatud määral hakkama ettekande esitamisega kindlal teemadel.	Õpilane oskab ennast väljendada, vastavalt olukorrale alustada ja hoida vestlust teatud määral , kuid sõnavara on piiratud . Saab teatud määral hakkama ettekande esitamisega erinevatel teemadel.
F Mitterahuldav			
Lugemine	Õpilasel on eakohaste tekstide mõistmine raskendatud ; õpilane ei tee järeldusi, ei oska anda hinnanguid, ei leia infot isegi õpetaja juhendamisel.	Õpilasel on tekstide mõistmine ja analüüsimine raskendatud ; õpilane ei tee järeldusi, ei oska anda hinnanguid, ei leia teavet isegi juhendamisel ega erista detaile.	Õpilasel on tekstide mõistmine, tõlgendamine ja analüüsimine raskendatud ; õpilane ei tee järeldusi, ei oska anda hinnanguid, ei oska leida iseseisvalt teavet ega eristada detaile.
Õigekeelsus	Õpilasel on suuri raskusi teksti kirjutamise ja vormistamisega (isegi	Õpilasel on suuri raskusi teksti kirjutamise ja vormistamisega (isegi	Õpilasel on suuri raskusi teksti kirjutamise ja vormistamisega. Õpilane ei

	õpetaja juhendamisel). Õpilane ei järgi lause- ega õigekirjareegleid, sõnavara on piiratud.	juhendi abil). Õpilane ei järgi lause- ega õigekirjareegleid, sõnavara on piiratud.	järgi lause- ega õigekirjareegleid, sõnavara on piiratud.
Argumenteerimis- oskus	Õpilasel on suuri raskusi eakohasel teemal kaasa rääkimisega isegi õpetaja juhendamisel. Õpilane ei suuda kujundada oma seisukohta, avaldada ega põhjendada arvamust.	Õpilasel on suuri raskusi konkreetsel teemal kaasa rääkimisega (isegi juhendi abil). Õpilane ei suuda kujundada oma seisukohta, avaldada ega põhjendada arvamust.	Õpilasel on suuri raskusi erinevatel teemadel kaasa rääkimisega. Õpilane ei suuda kujundada oma seisukohta, põhjendada ega avaldada arvamust.
Tõlgendamis- oskus	Õpilasel on suuri raskusi eri liiki eakohaste tekstide tõlgendamisega ja hinnangute andmisega isegi õpetaja juhendamisel.	Õpilasel on suuri raskusi eri liiki eakohaste tekstide tõlgendamisega (isegi juhendi abil) ja hinnangute andmisega. Õpilane ei leia teksti peamõtet ega mõista teksti eesmärki.	Õpilasel on suuri raskusi eri liiki tekstide tõlgendamise ja kriitiliselt hindamisega. Õpilane ei oska anda hinnanguid, ei leia teksti peamõtet ega mõista teksti eesmärki.
Sõnavara (terminoloogia)	Õpilasel on suuri raskusi eakohaste keele ja kirjanduse põhimõistete tundmisega isegi õpetaja juhendamisel. Õpilane ei oska kasutada sõnaraamatut.	Õpilasel on suuri raskusi eakohaste keele ja kirjanduse põhimõistete tundmisega. Õpilane ei oska seostada mõisteid teiste õppeainetega isegi õpetaja juhendamisel.	Õpilasel on suuri raskusi olulisemate keele ja kirjanduse põhimõistete tundmisega. Õpilane ei oska seostada mõisteid teiste õppeainetega.
Tekstiloome	Õpilasel on suuri raskusi erinevate tekstiliikide äratundmisega, alusteksti mõtestamisega. Õpilane ei oska luua iseseisvalt või alusteksti põhjal teemakohaseid tekste isegi õpetaja juhendamisel.	Õpilasel on suuri raskusi erinevate tekstiliikide äratundmisega (isegi juhendi põhjal), alusteksti mõtestamisega. Õpilane ei oska luua iseseisvalt või alusteksti põhjal mitmesuguseid tekste.	Õpilasel on suuri raskusi erinevate tekstiliikide äratundmisega, eri valdkondade alustekstide mõtestamisega. Õpilane ei oska luua iseseisvalt või alusteksti põhjal mitmesuguseid tekste.

Kriitiline mõtlemine	Õpilasel on suuri raskusi oma igapäevase tegevuse ja ümbritsevas keskkonnas toimuva peegeldamisega ja kriitiliselt hindamisega isegi õpetaja täiendaval juhendamisel.	Õpilasel on suuri raskusi oma igapäevase tegevuse ja ümbritsevas keskkonnas toimuva peegeldamisega ja kriitiliselt hindamisega isegi täiendava juhendi abil.	Õpilasel on suuri raskusi oma igapäevase tegevuse ja ümbritsevas keskkonnas toimuva peegeldamisega ja kriitiliselt hindamisega.
Suuline eneseväljendus	Õpilasel on suuri raskusi enda väljendamisega ja vestluse alustamise ning hoidmisega. Õpilasel on suuri raskusi ettekande esitamisega tuttavatel teemadel. Sõnavara on väga piiratud .	Õpilasel on suuri raskusi enda väljendamisega ja konkreetsel teemal vestluse alustamise ning hoidmisega. Õpilasel on suuri raskusi ettekande esitamisega erinevatel teemadel. Sõnavara on väga piiratud .	Õpilasel on suuri raskusi enda väljendamisega ja vestluse alustamise ning hoidmisega. Õpilasel on suuri raskusi ettekande esitamisega erinevatel teemadel. Sõnavara on väga piiratud .
FX Puudulik			
Lugemine	Õpilane ei suuda mõista eakohast teksti ega oska leida infot isegi õpetaja juhendamisel.	Õpilane ei suuda mõista ega analüüsida eakohast teksti, ei leia infot isegi juhendamisel.	Õpilane ei suuda mõista, tõlgendada ega analüüsida eakohast teksti ega oska leida infot.
Õigekeelsus	Õpilane ei suuda luua eakohast teksti (isegi õpetaja juhendamisel), ei tunne ortograafia- ega lausereegleid, sõnavara pole piisav .	Õpilane ei suuda luua eakohast teksti (isegi juhendamisel), ei tunne ortograafia- ega lausereegleid, sõnavara pole piisav .	Õpilane ei suuda luua eakohast teksti, ei tunne ortograafia- ega lausereegleid, sõnavara pole piisav .
Argumenteerimis- oskus	Õpilane ei suuda eakohasel teemal kaasa rääkida isegi õpetaja juhendamisel, ei kujunda oma seisukohta, ei avalda ega põhjenda arvamust.	Õpilane ei suuda konkreetsel teemal kaasa rääkida isegi juhendamisel, ei kujunda oma seisukohta, ei avalda ega põhjenda arvamust.	Õpilane ei suuda eakohasel teemal kaasa rääkida, ei kujunda oma seisukohta, ei avalda ega põhjenda arvamust.
Tõlgendamis- oskus	Õpilane ei suuda tõlgendada eri liiki eakohaseid tekste	Õpilane ei suuda tõlgendada eri liiki	Õpilane ei suuda tõlgendada ega kriitiliselt

	ega anda hinnanguid isegi õpetaja täiendaval juhendamisel	eakohaseid tekste ega anda hinnanguid. Õpilane ei leia teksti peamõtet ega mõista teksti eesmärki isegi täiendaval juhendamisel.	hinnata eri liiki tekste ega anda hinnanguid. Õpilane ei leia teksti peamõtet ega mõista teksti eesmärki.
Sõnavara (terminoloogia)	Õpilane ei tea eakohaseid keele ja kirjanduse põhimõisteid ega oska kasutada sõnaraamatut isegi täiendaval juhendamisel.	Õpilane ei tea eakohaseid keele ja kirjanduse põhimõisteid ega oska mõisteid seostada teiste õppeainetega isegi täiendaval juhendamisel.	Õpilane ei tea olulisemaid keele ja kirjanduse põhimõisteid ega oska mõisteid seostada teiste õppeainetega.
Tekstiloom	Õpilane ei suuda ära tunda erinevaid tekstiliike ega mõtestada alusteksti. Õpilane ei loo iseseisvalt või alusteksti põhjal teemakohaseid tekste isegi õpetaja täiendaval juhendamisel.	Õpilane ei suuda (iseigi täiendava juhendi põhjal) ära tunda erinevaid tekstiliike ega mõtestada alusteksti. Õpilane ei loo iseseisvalt või alusteksti põhjal vajalikku teksti.	Õpilane ei suuda ära tunda erinevaid tekstiliike ega mõtestada eri valdkondade alustekste. Õpilane ei loo iseseisvalt või alusteksti põhjal vajalikku teksti.
Kriitiline mõtlemine	Õpilane ei suuda peegeldada ega kriitiliselt hinnata oma igapäevast tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat isegi õpetaja täiendaval juhendamisel.	Õpilane ei suuda peegeldada ega kriitiliselt hinnata oma igapäevast tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat isegi täiendava juhendi abil.	Õpilane ei suuda peegeldada ega kriitiliselt hinnata oma igapäevast tegevust ja ümbritsevas keskkonnas toimuvat.
Suuline eneseväljendus	Õpilane ei suuda ennast adekvaatselt väljendada, ei alusta ega hoia vestlust, ei esita ettekannet ka tuttavatel teemadel. Sõnavara on sobimatu.	Õpilane ei suuda ennast väljendada, ei alusta ega hoia vestlust konkreetsel teemal, ei suuda esitada ettekannet erinevatel teemadel. Sõnavara on sobimatu.	Õpilane ei suuda ennast väljendada, ei alusta ega hoia vestlust, ei suuda väljendusrikkalt esitada ettekannet erinevatel teemadel. Sõnavara on sobimatu.

LISA 3. Kirjaliku eksami hindamisjuhend

A-OSA HINDAMISJUHEND

Hindamisjuhendi ja tabeli koostamisel on silmas peetud a-osa alapunktide täitmise eest saadavaid punkte.

Punktid	Punktid	Punktid	Sisu
21–25	17–20	13–15	Käsitlus vastab teemale/probleemile, on üldistusjõuline ja isikupärane, mõtted on esitatud selgelt ning veenvalt. Vastuse ülesehitus on loogiline ja sidus. Õpilane tunneb mõisteid, termineid ja oskab neid kasutada.
16–20	13–16	10–12	Käsitlus vastab teemale/probleemile, on üldistusjõuline, mõtted on esitatud selgelt. Vastuse ülesehitus on loogiline. Õpilane tunneb mõisteid, termineid ja oskab neid kasutada.
11–15	9–12	7–9	Käsitlus on teema-/probleemikohane, kuid pinnapealne, argumentatsioon on väheveenev või napp. Vastuse ülesehituses esineb vastuolusid. Esineb vigu mõistete ja terminite kasutamisel.
6–10	5–8	4–6	Käsitlus on laialivalgud, mõtted on kohati seotud, esineb küsitavusi. Vastuse ülesehituses on vastuolusid. Esineb vigu mõistete ja terminite kasutamisel.
1–5	1–4	1–3	Käsitlus on raskesti mõistetav, lünklik või ülesandest on valdav osa lahendamata. Vastuse ülesehitus on ebaloogiline. Õpilane ei valda vajalikke mõisteid ega terminoloogiat.

Ülesande eest antakse 0 punkti juhul, kui see on lahendamata või sellest on valesti aru saadud.

ESSEE HINDAMISJUHEND

Punktid	Sisu	Õigekeelsus	Stiil	Ülesehitus
50–43	Tekst on teemakohane, arutlev. Teemaarendus on sügav ja isikupärane. Õpilane oskab hästi	0–2 viga	Teksti sõnastus on selge, ladus, täpne ja isikupärane.	Tekst on ülesehituselt sisulis-vormiline tervik.

	analüüsida ja argumenteerida.		Sõnavara on rikkalik.	Tekst on nõutud pikkusega.
42–35	Tekst on teemakohane, arutlev. Teemaarendus on põhjalik. Õpilane oskab analüüsida ja argumenteerida.	3–5 viga	Teksti sõnastus on ladus ja täpne. Sõnavara on mitmekülgne.	Tekst on ülesehituselt tervik. Tekst on nõutud pikkusega .
34–27	Tekst on teemakohane, arutlev. Teemaarendus on piisav. Õpilane suudab analüüsida ja argumenteerida.	6–8 viga	Teksti sõnastus on monotoonne. Sõnavara on piisav.	Tekst on ülesehituselt tervik, kuid esineb vigu teksti liigendamisel lõikudeks. Tekst on nõutud pikkusega.
26–19	Tekst on teemakohane, arutlev. Teemaarendus on pealiskaudne, analüüs on pinnaline, argumentatsioon väheveenev.	9–12 viga	Teksti sõnastus on konarlik. Sõnavara on piiratud.	Teksti ülesehituses on vastuolud. Tekst on nõutust lühem.
18–11	Tekst on teemakohane, kuid jutustav-arutlev. Teemaarendus on lünklik. Jutustamine domineerib analüüsi ja argumentatsiooni üle.	13–16 viga	Teksti sõnastus on algeline. Sõnavara on puudulik.	Teksti ülesehitus on ebaloogiline.

10–0	Tekst on teemakohane, kuid puudub arutlus. Teema on avatud lihtsustatult. Õpilane ei oska analüüsida ega argumenteerida. Mõtted on esitatud ebaselgelt.	Üle 16 vea	Tekst on tühisõnaline.	Tekst ei ole ülesehituselt tervik. Tekst on pealkirjastamata.
-------------	---	------------	------------------------	---

LISA 4. Suulise eksami hindamisjuhend

EESTI KEELE SUULISE EKSAMI HINDAMISKRITEERIUMID JA HINDAMISLEHT – LI

Hinne	Teksti mõistmine	Rääkimine ja kuulamine
A (9–10)	<ul style="list-style-type: none"> Annab tekstist veenva, sidusa ülevaate Mõistab väga hästi teemasid, autori kavatsusi ja meetodeid jne Selgitab enamikku keerukatest nüanssidest ja varjatud tähendustest suunavate küsimuste abita Analüüsib teksti(de) asjakohast ühiskondlikku, kultuurilist ja ajaloolist konteksti Viited teemale / muudele loetud tekstidele on üksikasjalikud ja sobivad 	<ul style="list-style-type: none"> Valib ja kasutab oma seisukohtade toetamiseks ja näitlikustamiseks sobivaid tsitaate või viiteid teksti(de)le On keelelistes valikutes (sh tehniline terminoloogia) osav ja paindlik Vastab veenvalt küsimustele ja suudab pidada sügavamõttelist vestlust On arutelu arendamisel algatusvõimeline ja originaalne
B (8–8,9)	<ul style="list-style-type: none"> Teksti teemade enesekindel selgitamine; ühtki olulist punkti ei jäeta vahele Mõistab teksti struktuuri ja autori meetodite mõju Võtab ette ja selgitab iseseisvalt enamikku tekstis esinevatest keerukatest kohtadest Selgitab teksti(de) mõningat ühiskondlikku, kultuurilist ja ajaloolist konteksti 	<ul style="list-style-type: none"> Sobivad tsitaadid või näited teksti(de)st toetavad väiteid ja mõtteid Teeb mitmekesiseid ja hea nüansitajuga keelevelikuid, kasutades mõningast tehnilist terminoloogiat Vastab iseseisvalt, teemakohaselt ja piisava üksikasjalikkusega, vajamata suunavaid küsimusi

	<ul style="list-style-type: none"> • Viitab oma mõtete toetamiseks tõhusalt teemale / muudele loetud tekstidele 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktsepteerib ja arendab vestluses uusi suundi
C (7–7,9)	<ul style="list-style-type: none"> • Teksti täpne ülevaade, milles tuuakse esile olulised aspektid • Teeb kasulikke märkusi teemade, struktuuri, autori meetodite jms kohta • Selgitab piisavalt teksti mõningaid keerukamaid nüansse • Tunneb teksti(de) mõningat ühiskondlikku, kultuurilist ja ajaloolist konteksti • Viitab lühidalt, kuid asjakohaselt teemale / muudele loetud tekstidele 	<ul style="list-style-type: none"> • Sobivalt valitud tsitaadid või viited teksti(de)le • Suhtleb tõhusalt, kasutades asjakohast sõnavara ja struktuure • Vastab küsimustele hoolikalt ja piisava põhjalikkusega • Läheb vestluse muudatuste ja arengutega kaasa
D (6–6,9)	<ul style="list-style-type: none"> • Näitab korralikku arusaamist tekstist, esitades täpse ümberjutustuse või kokkuvõtte • Mõningane arusaam autori võtete ja nende silmnähtava mõju põhiaspektidest • Mainib ja selgitab mõningaid silmanähtavaid peensusi või keerukaid kohti tekstis • Näitab teksti(de) ühiskondliku, kultuurilise ja ajaloolise konteksti üldist tundmist • Kasutab asjakohaseid, kuid üldistatud seoseid teema / muude loetud tekstidega 	<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab põhipunktide toetuseks mõningaid tsitaate/viiteid tekstile • Kasutab lihtsat ja tõhusat sõnavara ning struktuure • Arendab küsimustele vastates põhipunkte mingil määral edasi • On avatud vestluse arengutele ja annab üldistatud, kuid asjakohaseid vastuseid
E (5–5,9)	<ul style="list-style-type: none"> • Piiratud ülevaade tekstist, mõned olulised väärarusaamused • Elementaarne arusaam autori võtete mõningate silmanähtavate aspektide mõjust 	<ul style="list-style-type: none"> • Täpne ümberjutustus, kuid vähe tsitaate või otseseid viiteid teksti üksikasjadele • Esitab lihtsaid mõtteid piisava selgusega, kasutades lihtsat keelevelikut

	<ul style="list-style-type: none"> • Mõningate teksti nüansside või keerukate kohtade osaline selgitus • Mõningane arusaam, et teksti(de)l on ühiskondlik, kultuuriline ja ajalooline kontekst • Kasutab üksikuid lihtsaid seoseid teema / muude loetud tekstidega 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastused küsimustele on piiratud ja neis jääb puudu teemaarendusest • Vestluse pidamine õnnestub harva ja suunamuutusi ei pruugita ära tunda
F (3–4,9)	<ul style="list-style-type: none"> • Väga piiratud arusaam teksti või selle üksikasjade üldisest tähendusest • Piiratud arusaam autori võtete kõige silmanähtavamate aspektide mõjust • Teksti nüansid või keerukad kohad jäetakse mainimata või selgitatakse neid halvasti • Väga vähe või üldse mitte viiteid teksti(de) ühiskondlikule, kultuurilisele ja ajaloolisele kontekstile • Vähe asjakohaseid seoseid teema / muude loetud tekstidega 	<ul style="list-style-type: none"> • Üldiselt väga piiratud ja üldistatud vastus • Elementaarne keelevalik ja konarlik keelekasutus takistab mõnikord mõtete edasiandmist • Väga lühikesed või asjaga mitteseotud vastused küsimustele näitavad raskusi arusaamisega • Ei suuda ise vestlust pidada ja toetub tugevalt vihjetele / suunavatele küsimustele
FX (0–2,9)	<ul style="list-style-type: none"> • Eksaminand on mõistnud teksti valesti, tal on raskusi sõnavarast arusaamisega • Eksaminand loobub pärast paari lauset • Eksaminand vaikib. • Eksaminand puudub või keeldub osalemast 	<ul style="list-style-type: none"> • Sisutu või ebaolulist sisaldav vastus • Vaatamata suunavatele küsimustele ei osale vestluses • Eksaminand räägib vähe või vaikib • Eksaminand puudub või keeldub osalemast